

Šteja vsak letnik
in valja s poštno
urod iz v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za eno leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za štiri leta „ 1.—

Haročnina se pošilja
opremljena v tiskarni
sr. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Dobrotliki katal. tis-
karsnega društva do-
ložeje list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamzni listi dob-
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
žajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 36.

V Mariboru, dne 3. septembra 1903.

Tečaj XXXVII.

Sijajna zmaga šentiljskih Slovencev.

O zmagi, o sijajni slovenski zmagi lahko enkrat poročamo svojim čitateljem! Št. Ilij nad Mariborom so nam pred 15 leti ugrabili Nemci, sedaj smo ga dobili nazaj; Št. Ilij je bil izgubljen, sedaj je zopet v slovenskih rokah! Pri občinskih volitvah dne 27. avg. so zmagali šentiljski Slovenci v prvem in tretjem razredu ter si s tem priborili v občinskem odboru slovensko večino.

Hud je bil volilni boj! V prvem razredu so oddali Slovenci 5 glasov, Nemci 3, v drugem razredu Slovenci 11, Nemci 18, v tretjem razredu Slovenci 68, Nemci pa 31 glasov. Vse spletke nemčurjev niso pomagale nič, slovenski volilci so stali trdni kakor skala — in zmaga jim ni mogla izostati.

In čim hujski je bil boj, tem večje je sedaj veselje na strani Slovencev. Skozi celih petnajst let so morali šentiljski Slovenci gledati, kako vladajo tujci v njihovi občini. Znani Egon Pistor je bil vodja nemško-nemškutarke stranke. Ustanovili so jim nemško šolo, a dvojezična šola je bila v nevarnosti, da tudi postane kmalu celo nemška. Sedaj so tuje verige strte, sovražnik je premagan, in Slovenci bodo prevzeli vodstvo občine iz tujih rok v lastne roke.

Mnogo bridkih udarcev smo doživeli letos spodnjestajerski Slovenci v narodnostnem oziru. Vsled tega je naše veselje nad zmago šentiljskih Slovencev veliko in tem večje, ker leži Št. Ilij na meji. Hvala šent-

iljskim Slovincem za njihovo naporno narodno delo, slava vrlim braniteljem slovenske meje!

Ta zmaga v Št. Iliju pa naj bo tudi za celi Spodnji Štajer mogočen klic: Slovinci, delajmo na to, da bodo kmalu vse spodnjestajerske občine v slovenskih rokah! Naprej do zmage na vsej črti!

Politični shod v Hotinjvasi pri Mariboru.

Če se je prej »Slovenskemu društvu« večkrat očitalo, da premalo dela in da osebno nič ne stori za mariborsko okolico, se to očitanje v zadnjem času ne more več ponavljati. Kjer je bilo le mogoče, je storilo svojo dolžnost. Predvsem pa si je stavilo nalogo, buditi in utrjevati v našem slovenskem ljudstvu okoli Maribora narodno zavest ter zaježiti s tem nemško prodiranje proti jugu. V to svrhu je prirejalo društvo shod za shodom v mariborski okolici. Zadnji shod je bil dne 30. avg. v Hotinjvasi.

Hotinjvas je katastralna občina v politični občini Orehovavas pri Mariboru. Kakor je razvidno iz današnjih naših dopisov, se je tam pod vodstvom vrlega našega g. Pišeka izvojevala letos pri občinskih volitvah popolna zmaga slovenske stvari. Občinski odbor je do zadnjega moža odločno slovenski. V proslavo vrlih slovenskih bojevnikov je bil namenjen zadnji naš politični shod, a na-

menjen tudi, da pridobi še one može za slovensko stvar, ki so stali dosedaj mlačni ob strani.

Shodu, ki je bil jako dobro obiskan, je predsedoval predsednik »Slovensk. društva«, g. dr. Glaser, ki je v pristrčnih besedah pozdravil došle. Oddal je besedo gosp. poslancu Robiču, ki je poročal o političnem položaju, katerega je govornik označil kot skrajno neugodnega. Posebno obstrukcija v ogrskem parlamentu je povzročila slabe posledice tudi za nas. Vsled predloga vsenemških poslancev obstoji namreč naredba, da se naši novinci le tedaj smejo poklicati v aktivno službo, ako so na Ogrskem dovoljeni. Ogrska obstrukcija pa še dosedaj ni dovolila novih vojakov, zato se ne smejo tudi naši novinci poklicati. Vojno ministarstvo si hoče zdaj pomagati iz zadrege z odlokom, da morajo vojaki, ki doslužijo koncem septembra svoja tri leta, ostati v službi do konca decembra. Ta naredba je napravila povsod najslabši vtis in je tudi krivična. Posebno hudo prizadet je kmečki stan, kateri že težko pričakuje došle delavske moči. Proti tej odredbi se mora odločno protestirati. V svojem nadaljnjem govoru je pozival g. poslanec navzoče k skupnemu delovanju za koristi slovenske domovine. Združeni se bojimo proti nemški prevladi, ki noče pripoznati enakopravnosti drugih narodnosti. Govornik je sklenil iz besedami: Da bi se to zgodilo, da bi se zjedini v skupno delovanje za našo lepo, predrago domovino, gospod, kmet in delavec, v to pomozi Bog! Dolgotrajno odobravanje je sledilo prepričevalnemu govoru gospoda poslanca.

Listek.

Pot do sreče.

Prevel F. L.

(Konec.)

»Mati, ljuba moja mati!« objame Dragomir mater ter jo poljubi na lica. »Jaz niti ne zaslužim, da me storita tako srečnega. Toda mi se pogovarjamo, kakor da bi bilo vse v redu. Saj še ne vemo, če me Jelica hoče.«

»Kaj pa da te hoče«, se nasmeje oče.

»Ali ni obstala Mariji?«

»To že«, odvrne Dragomir, »toda meni še ni obstala, če me mara. Pa saj je še nisem niti vprašal. Takoj letim k nji, da izvem, ali hoče postati moja.«

Predno sta mogla oče in mati kaj odgovoriti, je že izginil Dragomir.

Kmalu potem je stal pred hišico vdove Poljančeve. Ravno je hotel vstopiti, ko odpre Jelica vrata.

»Jaz sem, Dragomir«, pomiri jo fant, ko vidi, da stopi deklica prestrašena nazaj. »Seveda pridem malo pozno v vas, toda imam s teboj nekaj važnega govoriti.«

»V sobo te ne morem peljati, mati že ležijo«, odgovori mu deklica, »pa sediva zunaj pred hišo na klop, če ti je prav.«

»Seveda, seveda mi je prav«, zašepeta fant ter potegne deklico k sebi na klop. »Še ljubše mi je, če se morem prej s teboj pogovoriti. Če se bodeva midva dogovorila, potem še le naj zvedo tvoja mati. — Jelica, glej, nočem ti pripovedovati veliko o moji preteklosti. Saj veš dobro, da sem bil malo-pridnež. Toda zdaj sem se resno poboljšal. V zadnjih tednih sem postal drugačen človek. Zapazil sem, da me ljudje mnogo prijazneje gledajo in moji stariši doma so tako srečni in se veselijo moje spreobrnitve. To dé seveda dobro, pa mnogo bolj me bode veselilo, če me bodeš ti pohvalila. Najlepše plačilo bo, ako me prijazno pogledaš ter mi rečeš: Dragomir! jaz sem zadovoljna s teboj. Zdaj si postal človek, katerega zamorem iz srca ljubiti. — Ti molčiš! — No, Jelica, ali rečeš?«

»Zakaj pa ne, če ti je toliko na tem ležeče«, mu odgovori deklica in povese oči. »Saj pa je tudi res! Ti si se popolnoma poboljšal, postal si priden fant, katerega lahko iz srca ljubim.«

»Ti me torej ljubiš?« vsklikne mladenič.

»Seveda, saj si ravnokar sama rekla. Dostavi še samo, da hočeš postati moja žena.«

»Za božjo voljo, Dragomir, kaj pa misliš!«

»Zakaj ne? Saj me imaš rada, in jaz te imam rajši kot moje življenje. Brez tebe ne

morem biti srečen na tem svetu. Ne smeš misliti, da moji stariši ne vedo o tem. Vse sem jim povedal in dali so mi z veseljem svoje privoljenje.«

»Dragomir, je li to resnica? Ali je kaj takega mogoče?«

»Ko pride jutri moj oče prositi za tvojo roko, boš videla, da ne lažem«, odgovori mladenič. »Kakšen pa bo odgovor? Boš li ti rekla, ne?«

Od prevelike sreče ni mogla deklica niti besedice izpregovoriti. Naslonila je glavo na prsi mladeniča in začela ihteti. Z nepopisnim veseljem je pritisnil Dragomir deklico na svoja prsa.

* * *

Drugo jutro, ko je sedela vdova Poljančeva po zajutruku pri mizi ter brala iz sv. pisma, se ustavi lep voz pred hišo. Praznično oblečen fant skoči brzo z voza ter pomaga debelemu, sivolasemu možu na tla. Stari se je težko opiral na mlajšega in ko prideta v sobo, vsede se takoj starček težko sopeč na stol.

»Dober dan, Poljančevka!« pozdravi ženo, ko si je malo oddahnil. »Že dovoliš, da se tukaj vsedem. Veš, moje noge so že težke, starost me muči.«

Drugi govornik, gosp. dr. Rosina je omenil v začetku svojega govora veliki pomen zborovanj, kjer lahko izražajo vdeleženci svoje želje in zahteve, ki se morajo kot ljudska volja na merodajnih mestih vpoštevati. Bičal je posebno neumnost nemškutarjenja, ter v drastičnih dokazih pokazal njega smešnost. Pozival je navzoče, naj vedno in povsod, v šoli in v uradih zahtevajo enakopravnost našega jezika, naj se nastavlajo takšni uradniki, kateri ne bodo smatrali slovenske govorice kot izzivanje! Posebno odločno moramo zahtevati od vlade in dežele sol, ki ne bodo za našo deco ponemčevalnice. Pozval je navzoče, naj se nikdar ne sramujejo svojega jezika, ampak naj povsod kažejo, da so vrli Slovenci in Slovenke, kajti: Čvrst je naš rod, naš dom krasan, — Če ni — pa bo po svetu znan. Govoru je sledilo burno odobravanje.

G. Pišek se je zahvalil v imenu občine gg. govornikom za njih trud in požrtvovalnost. Predlagal je sledeče resolucije, ki so bile enoglasno sprejete:

1. Na shodu v Hotinji vasi zbrani volilci izrekajo g. drž. in dežel. poslancu in dežel. odborniku Francu Robiču ter g. dežel. posl. Ivanu Rožkarju za njuno vestno zastopanje občaslovenskih in zlasti kmetijskih koristi svoje zaupanje in zahvalo.

2. Zahtevajo, da se uvede za okrajne zastope, za deželni in državni zbor splošna, enaka in direktna volilna pravica.

3. Zahtevajo, da se ustanovi za južni del štajerske dežele kmetijska in obrtna šola s slovenskim učnim jezikom in da se v svrhu, da bodo te šole tudi lahko obiskovali sinovi ubogih kmetov, dovoli primerno število stipendij.

4. Da se po slovenskem delu Štajerske nastavlajo le taki uradniki, ki so zmocni tudi slovenskega jezika in naklonjeni slovenskemu narodu.

5. Volilci protestujejo proti grdim napadom nemških listov in obljubujejo, da bodo odgovarjali na te napade le na gospodarskem polju z geslom »Svoji k svojim«.

6. Zbrani volilci protestujejo najodločneje proti naredbi vojnega ministrstva, da se vojaki, ki doslužijo triletno vojno službo, koncem septembra t. l. pridržijo še čez to dobo v aktivni službi.

7. Zbrani volilci izjavljajo, da ves slovenski narod želi ustanovitve slovenskega vseučilišča in ustanovitve nadsodišča za slovenske pokrajine v Ljubljani.

8. Zbrani volilci želijo, da se naši poslanci potegnejo za to, da se naredi postava o konkurenčnih odborih, s katero se urede

razmere glede farnih občin tako, da se ustreže najbolje cerkvi in občinam.

Zborovanje je zaključil g. predsednik dr. Glaser. Zahvalil se je doštemu občinstvu za obilni obisk, vrlim domačim tamburašem za milodonečo godbo in vrlim dekletom za lepo petje, ki so pridno že med zborovanjem proizvajali svoje točke ter tako dali shodu veselo lice. G. Pišek je napil učitelju tamburašev, ki je pa žalibog odsoten, ker išče v kopališču zdravja. Pozneje so se zapeli vrli šentjanški pevci in tako smo se zabavali pri lepem tamburanju in petju do večera.

Stanovanja za dijake.

Začetek šolskega leta se zopet približuje. Marsikaterega dobrega očeta in blago mater, ki hočeta svojega otroka dati v mesto v šole, objema opravičen strah, da se njuni ljubček v mestu pokvari. In kako tudi ne — saj pride otrok v tuje roke in pri tem se v mesto, kjer je toliko zapeljivosti. Zategadelj se predvsem vriva vprašanje: Kam naj gre dijak stanovat? Odgovor na to vprašanje je edino eden, namreč, naj gre stanovat na dobro stanovanje. Dobro stanovanje pa je le tisto, ki je zdravo za dušo in telo.

Kedaj je stanovanje zdravo za dušo? Stanovanje je zdravo za dušo, ako gospodarji, kojim se dijak izroči v skrb, v resnici zavzemajo mesto dobrih starišev. To pa se zgodi, ako predvsem gledajo na verski in nramni razvitek jim izročene mladine. Gospodarji morajo biti verni in vestni kristijani, ki z besedo in vzgledom vplivajo na mlada srca; kar pa bi seveda v tisti obitelji ne bilo, kjer je gospodar socijaldemokrat, neverec ali krivoverec, kjer se berejo protiverski časopisi in govore bogokletni govori. To bi na tistem stanovanju tudi ne bilo mogoče, kjer je gospodinja, ki je samica, na slabem glasu in živi pohujšljivo, ali kjer so popačeni otroci, posebno drugega spola, ki premnogokrat nedolžno, z dežele prišlo mladino že v prvem cvetu zastrupijo. Nramno uspešno razvijati se more mladenič le tam, kjer vlada red v hiši. Red pa je le tam doma, kjer se ob zgodnji uri vstaja in pravočasno spat podaja, kjer sta točno in ob določeni uri obed in večerja, namreč kjer se ne trpi ponočevanja in kjer vlada mir, ljubezen in edinost med domačini. Red zahteva potrebno hišno opravo, kamor se devajo knjige, kjer se shranjuje obleka, kjer se uči in piše. Red hoče imeti tudi svoj prostor, kjer se snaži oblačilo in obutej, kjer se umiva, češe itd. Vsa hišna

oprava in vsi prostori se morajo ohraniti snažni in zato morata gospodar in gospodinja zahtevati, da dijaki ničesar hudomušno ne poškodujejo ali zamažejo in da ima vsak knjige in oblačila na določenem prostoru. Kjer vsega tega ni in se na red ne gleda, tam ni stanovanje za dijaka, da bi se versko in nramno razvijal. Česar se Janezek ni učil, tega tudi Janez nikdar znal ne bo. Deček se mora že v prvi mladosti učiti reda, snažnosti in točnosti, sicer teh potrebnih lastnosti nikdar poznal ne bo.

Kedaj je stanovanje zdravo za telo? Za telo je stanovanje zdravo, če ni vlažno ali mokro, zaduhlo in če se da zračiti. Dalje je potrebno, da gospodinja stanovanje in hišno opravo vsak dan snaži, redno menjava posteljino prtenino, da vsak teden obesi čisto obrisačo v sobo, pravočasno umazano dijaško perilo opere, kar je raztrganega, po potrebi zašije in strogo gleda na to, da se dečki vsako nedeljo preoblečejo. Na mizo se morajo postaviti dobro pripravljene jedi in tudi v zadostni meri. Nikdar pa naj hišni gospodar ne pripusti, da bi dijaki kadili, pač pa mora gledati na to, da hodijo vsak dan vsaj eno uro na izprehod.

To bi bili glavni pogoji za dobro stanovanje.

Deček pa ne pride v mesto le stanovat, ampak se učiti in likat. Da pa ta smoter doseže, morajo stariši gledati na mnogovrstne okoliščine. Predvsem mora imeti dijak za se takšno sobo, da ga nihče ne moti. Ako je soba v pritličju, naj ne bo ob cesti, kjer se veliko hodi, govori ali vozi, kajti govorjenje in ropot raztresata. Na enem in istem stanovanju naj ne bo veliko dijakov, kajti to je deloma nezdravo, deloma ovira prosto gibanje, in kar je najhujše, ovira učenje. Vsak dijak namreč ima svoje posebnosti pri učenju. Nekateri se glasno uči, drugi mora popolen mir imeti, da mu je možno učiti se, zopet drugi rad sem in tja hodi ali izgovarjanje stavkov z mahanjem ali kretanjem rok spremlja itd. Na enem in istem stanovanju naj bi ne stanovali nikdar dijaki različnih zavodov, n. pr. gimnazijci, realci ali učiteljsčeni, ker potem le drug drugega ovira v učenju. Nekateri se ima isti dan več učiti, drugi manj, tretji ima morebiti celo prosto in tako moti manj z delom obloženi druge z govorjenjem, norčijami, z goslanjem itd. Ravno tako naj bi na istem stanovanju ne stanovali dijaki iz nižjih in višjih razredov, ampak kolikor mogoče oni iz nižjih skupaj in zopet oni iz višjih skupaj.

Brez vednosti gospodarja ali gospodinjice bi ne smel noben dijak od doma, zato mora imeti vsak učenec natančno sestavljen dnevni red v hiši, da gospodar ve, kaj ima dijak ob kateremkoli času opraviti ali kje se nahaja in da se o pravem času vrne. Gospodar ima strogo na to paziti, da učenci v zgodnji uri vstajajo in zvečer točno spat gredo. Posebno ne sme pripustiti, da bi pozno v noč bedeli, ker se navadno takrat ne uče, ali pa so prej učenje zanemarjali, zanašajoč se na noč.

Sveta dolžnost, ki veže nadalje oskrbnike mladine, je ta, da strogo pazijo, da dijaki jutranje in večerne molitve opravljajo, da se ne sedajo k obedu in k večerji brez molitve; kateri ni vesten v izpolnjevanju krščanskih dolžnosti, tudi v učenju vesten ne bo. Ravno tako mora biti gospodarjev sveta skrb, da opominjajo dečke k učenju, da opazujejo, če se v resnici uče, posebno da se ne bavijo z drugimi rečmi, z nepotrebnim ali celo nevarnim berivom, da ne tratijo časa z igranjem, Nikakor se ne sme pripustiti, da bi se dijaki pogosto in za daljši čas shajali. Gospodar ali gospodinja naj gre vsak mesec vsaj enkrat v šolo h g. razredniku vprašati, kako njeni dijaki napredujejo, vpraša naj za nasvete in omeni pogoške, katere je na učencih opazila, da tako domača hiša v edinosti s šolo na odgoji mladine delujeta. Kar je v šoli zvedel ali zvedela, naj natanko poroča starišem. Kadar pa stariši pridejo v mesto, naj nikar ne zamudijo obiskati šole in pov-

»Jemeneca«, začudi se starka, ki je v svoji zmedenosti snela očala in jih zopet nataknila, »celo Vršnikov gospodar se je k nam potrudil. Le vsedite se in odpočijte. — Da, tudi jaz bi vam lahko mnogo potožila o moji nogi. Toda od tega časa, kar me leči zdravnik iz mesta, je rana skoro popolnoma cela. Materi božji v Gozdu bodi zahvaljeno, ki mi ga je plačala. — Je že tako, če postane človek star. Je pač križ s starim človekom!«

»Prav imaš, Poljančevka, tako tudi jaz pravim«, odvrne kmet. »Star človek naj bi se ne briga za nič drugega kakor za molitev in za smrt. Saj se ne more dobro pripravljati za večnost, če mora vedno misliti na posvetne reči. Zato pa hočem oddati posestvo Dragomiru, naj on naprej gospodari. Še ta teden nameravamo iti v mesto k notarju. Ker pa dobi fant posestvo, potrebuje tudi gospodinjico. Zato sem dal danes napreči in sem se peljal sem k tebi, da —«

»Ali, moj Bog«, mu seže ženica v besedo, »ali misliš, da vem jaz za kako nevesto?«

»Saj ti bom jaz pomagal poiskati, Poljančevka«, zasmeje se Vršnik. »Nevesta je čisto blizu; treba je samo stegniti in jo že držiš.«

Zdaj se je pričelo ženici svitati v glavi. »Kaj? — Pa saj ne mislite na Jelico«, jeclja presenečena. — »Jelica bi naj...« postala

moja žena!« zakliče Dragomir in objame zarudelo deklico. »Jelica mi je že obljubila, da me hoče, zdaj mi morate samo vi povedati, če me hočete za zeta!«

»Moj Bog, kako moreš tako govoriti«, zakliče vdova, »če te hočem! Tebe, katerega bi najbogatejše dekle sprejelo z odprtimi rokami. V mojem življenju se bi mi ne sanjalo, da bom doživela kedaj tako srečo. — Gotovo je to naredila Mati božja v Gozdu. Povejte mi, za božjo voljo, kako je to prišlo?«

»To bi predolgo trajalo!« odgovori Dragomir. »Vse bodele zvedeli natanko. Toda to je res, kar ste rekli, Mati božja v Gozdu je naju združila.«

»Saj sem rekla«, vsklikne starka vesela. »Vidiš, Jelica, kako je Mati božja za te skrbel, ker si bila pridna in pobožna ter si lepo molila. Celu tvoje življenje smeš hvaliti Mater božjo v Gozdu.«

Smešničar.

Zelo pametno. Neki mož, ki je pričakoval svojega prijatelja, je prilepil na duri svoje sobe listek s sledečim napisom: »Jaz sem do 11. ure v bližnji gostilni, ako prideš pozno in ne bodeš mogel več brati, potrkaj na sosedna vrata in ti bodo prinesli luč.«